

Príloha č. 2.5 k Výročnej správe HP MRK za rok 2010
Stav implementácie HP MRK k 31. 12. 2010 z regionálneho hľadiska

Názov územia NUTS III: Žilinský kraj

Vypracovala : Mgr. Zuzana Belásová

1. Všeobecná časť :

Pre zabezpečenie procesu posúdenia plnenia cieľa HP MRK, ktorý vyplýva zo Systému koordinácie implementácie HP MRK na roky 2007-2013 na úrovni Národného referenčného rámca a operačných programov je dôležité **priebežné interné hodnotenie stavu HP MRK, ktoré Žilinský samosprávny kraj vykonal k 31.12.2010.**

Horizontálna priorita Marginalizované rómske komunity je jednou zo štyroch horizontálnych priorít, ktoré definuje Národný strategický referenčný rámec 2007 – 2013. Zmyslom každej z horizontálnych priorít je zabezpečiť dosiahnutie pre ňu definovaného cieľa, ktorý sa týka viacerých priorít NSRR a nemôže byť teda zabezpečený len prostredníctvom jedného operačného programu, ale vyžaduje si koordinovaný prístup pretínajúci viaceré špecifické priority, resp. projekty.

Cieľom horizontálnej priority MRK je zvýšenie zamestnanosti a vzdelanostnej úrovne príslušníkov MRK a zlepšenie ich životných podmienok. Podpora MRK je zameraná na štyri prioritné oblasti: vzdelávanie, zdravie, zamestnanosť a bývanie a tri vzájomne súvisiace problémové okruhy: chudoba, diskriminácia a rodová rovnosť.

Život príslušníkov MRK je poznačený zlým bývaním, nedostatočnou infraštruktúrou, nízkou zamestnanosťou a zamestnateľnosťou, nízkym vzdelaním, segregáciou a separáciou. Skúsenosti ukázali, že riešiť len jednu problematickú oblasť ich života nie je dostačujúce, keďže tieto spolu súvisia a prelínajú sa. Z týchto dôvodov je potrebné riešiť problémy marginalizovaných rómskych komunít vo viacerých oblastiach života súčasne, aby sa zabezpečilo systémové riešenie situácie.

Zámerom HP MRK v projektoch Žilinského regiónu je najčastejšie posilnenie spolupráce, efektívnejšej koordinácie činností a finančných zdrojov smerujúcich k zlepšeniu životných podmienok príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít. Rovnako aj podpora marginalizovaných rómskych komunít je zameraná na štyri prioritné oblasti: vzdelávanie, zamestnanosť, zdravie, bývanie a tri vzájomne súvisiace problémové okruhy: chudoba, diskriminácia a rodová rovnosť.

V rámci Žilinského kraja eviduje región Liptova najvyššie percento marginalizovaných rómskych komunít. Oveľa menej ich žije v ostatných regiónoch Žilinského kraja. Z Atlasu rómskych komunít uvádzame za Žilinský samosprávny kraj, počet obyvateľov žijúcich v rómskych osídleniach je 4275, najviac v okrese Liptovský Mikuláš (1500), najmenej v okrese Dolný Kubín (400).

Problémom, ktorým je vystavené rómske obyvateľstvo v celom Žilinskom regióne je sociálne vylúčenie. Rómovia žijú v nerovnomerne rozložených, izolovaných, priestorovo a sociálne vylúčených rómskych komunitách a vzhľadom na vybavenosť technickou infraštruktúrou, resp. kvalitu životného prostredia tak žijú vo vysoko podštandardných osídleniach. Ich vzdelanostná úroveň je dlhodobo pod celoslovenským priemerom. Vzdelávací systém sa naďalej javí ako silne monokultúrny a neústretovej voči minoritným a ohrozeným skupinám, málo úspešný pri aktivizácii a motivácii žiakov z takýchto skupín. Aj keď existujúci vzdelávací systém už akceptoval mnohé odlišnosti etnicky minoritných a ohrozených skupín, stále nie je dostatočujúci.

Príslušníci MRK sa dlhodobým vytlačovaním na okraj spoločnosti dostali do pozície dlhohodobej až celoživotnej nezamestnanosti a sú vo veľkej miere odkázaní na nestabilné, krátkodobé, nevýhodné až riskantné príležitosti ponúkané sekundárnym trhom práce a neoficiálnou ekonomikou.

Zdravotný stav rómskej populácie, špecificky príslušníkov MRK je dlhodobo horší v porovnaní s celkovou populáciou. Za hlavné determinujúce faktory ovplyvňujúce nižšiu kvalitu zdravotného stavu rómskej populácie sú považované najmä: nižšia vzdelanostná úroveň, nízky štandard osobnej hygieny, nízky štandard komunálnej hygieny, nízky štandard bývania a ekologická rizikovosť znečisteného a zdevastovaného životného prostredia, stravovacie návyky z dôvodu materiálneho nedostatku, užívanie alkoholu a tabakových výrobkov, rozrastajúca sa závislosť na drogách, nedostatočná a nízka dostupnosť zdravotníckej starostlivosti. Chýbajú nielen podmienky pre zdravotnú minimalizáciu rizík, ale aj zdravotné povedomie, ktoré treba získať. Zvýšenie zdravotného povedomia bude viesť k skvalitneniu života MRK, ale aj k zodpovednému reprodukčnému správaniu, starostlivosti o zdravie detí a aj vlastné zdravie.

Občianske združenie Liptov realizoval príkladný projekt zameraný na podporu sociálneho začlenenia znevýhodnených skupín obyvateľstva do ekonomického a spoločenského života. Projekt s názvom „Partnerstvo – cesta po ktorej nikto nekráča sám“, je spolufinancovaný zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia, výška nenávratného finančného príspevku je 86 206,80 eur. Aktivity realizované v rámci projektu a jeho výsledky sú predpokladom komplexnejšieho riešenia sociálnej inklúzie MRK. Prostredníctvom aktivít sa v regióne Liptov zvýši vzájomná spolupráca pri podpore sociálnej inklúzie občanov ohrozených sociálnym vylúčením s ich aktívnym zapojením. Cieľovými skupinami sú obyvatelia segregovaných a separovaných rómskych komunít. Uvedenými aktivitami sa zistilo, že veľkým problémom Rómskej komunity je chýbajúca voda, WC a nevyhovujúce bytové podmienky. Rómovia žijú v drevených obydlíach, ktoré užívajú spolu aj viaceré rodiny. Tie majú takto k dispozícii jednu (kuchyňa aj spálňa zároveň), maximálne dve izby (kuchyňa, spálňa). Najzávažnejším problémom Rómov sa javí nedostatočné vzdelanie, neochota doplniť si ho, alebo ďalej sa vzdelávať, čo súvisí aj s problémami uplatniť sa na pracovnom trhu. Prevažná časť je ich nezamestnaná, odkázaná na štátne sociálne dávky.

Špecifickým problémom, ktorému je vystavené rómske obyvateľstvo je sociálne vylúčenie. Sociálna exklúzia je udržiavaná predovšetkým tým, že Rómovia žijú v nerovnomerne rozložených, izolovaných, priestorovo a sociálne vylúčených rómskych komunitách a vzhľadom na vybavenosť technickou infraštruktúrou, resp. kvalitu životného prostredia tak žijú vo vysoko podštandardných obecných alebo mestských osídleniach (getách).

Vzdelávanie a odborná príprava

Vzdelanostná úroveň rómskej populácie je dlhodobo pod celoslovenským priemerom, čo platí vo zvýšenej miere o príslušníkoch MRK. Vzdelávací systém sa naďalej javí ako silne monokultúrny a neústretný voči minoritným a ohrozeným skupinám, málo úspešný pri aktivizácii a motivácii žiakov z takýchto skupín. Aj keď existujúci vzdelávací systém už akceptoval mnohé odlišnosti etnicky minoritných a ohrozených skupín, stále nie je dostačujúci.

Zamestnanosť postavenie MRK na trhu práce

Príslušníci MRK sa dlhodobým vytlačovaním na okraj spoločnosti dostali do pozície dlhodobej až celoživotnej nezamestnanosti a sú vo veľkej miere odkázaní na nestabilné, krátkodobé, nevýhodné až riskantné príležitosti ponúkané sekundárnym trhom práce a neoficiálnou ekonomikou. Spolu s absenciou sociálnych kontaktov a sietí uľahčujúcich vyhľadávanie zamestnania to podmieňuje ich de facto segregáciu na trhu práce. Situáciu tiež komplikuje zvýšená koncentrácia MRK v ekonomicky marginalizovaných regiónoch, kde sa zachovávajú významné hospodárske disparity v porovnaní s ostatnými regiónmi Slovenska.

Zdravotná situácia rómskej populácie

Zdravotný stav rómskej populácie, špecificky príslušníkov MRK je dlhodobo horší v porovnaní s celkovou populáciou. Za hlavné determinujúce faktory ovplyvňujúce nižšiu kvalitu zdravotného stavu rómskej populácie sú považované najmä: nižšia vzdelanostná úroveň, nízky štandard osobnej hygieny, nízky štandard komunálnej hygieny, nízky štandard bývania a ekologická rizikovosť znečisteného a zdevastovaného životného prostredia, stravovacie návyky z dôvodu materiálneho nedostatku, užívanie alkoholu a tabakových výrobkov, rozrastajúca sa závislosť na drogách, nedostatočná a nízka dostupnosť zdravotníckej starostlivosti.

Chýbajú nielen podmienky pre zdravotnú minimalizáciu rizík, ale aj zdravotné povedomie, ktoré treba získať. Zvýšenie zdravotného povedomia bude viesť k skvalitneniu života MRK, ale aj k zodpovednému reprodukčnému správaniu, starostlivosti o zdravie detí a aj vlastné zdravie.

Bývanie

Podľa výsledkov monitoringu rómskych osídlení, žije takmer 150 000 Rómov v nevyhovujúcich bytových podmienkach a bez vybavenia technickou infraštruktúrou, resp. s technickou infraštruktúrou na nevyhovujúcej úrovni, so všetkými známkami sociálneho vylúčenia. Môžeme ich charakterizovať ako: mestské a obecné koncentrácie, osídlenia lokalizované na okraji mesta alebo obce (separované osady), osídlenia, ktoré sú od mesta alebo obce priestorovo vzdialené, alebo oddelené prírodnou alebo umelou bariérou (segregované osady). Väčšina týchto osídlení zápasí s rôznymi problémami ako nedostatočné vybavenie technickou a občianskou infraštruktúrou, nevyhovujúca kvalita prístupových ciest, chýbajúce verejné osvetlenie atď.

K napĺňaniu uvedeného cieľa horizontálnej priority MRK je určený **komplexný prístup**, ktorý bude spájať niekoľko aktivít, resp. projektov do celkovej stratégie rozvoja konkrétnej lokality tak, aby ich realizácia na seba nadväzovala a prispievala k dlhodobému

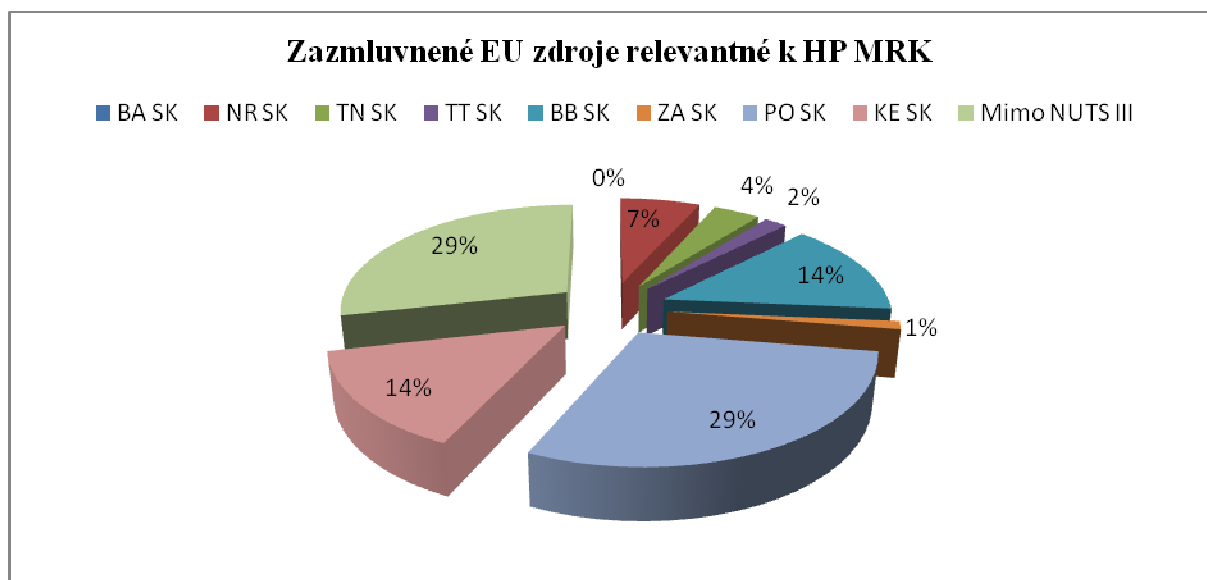
rozvoju marginalizovanej rómskej komunity v danej lokalite. Dôraz je kladený na vzájomnú previazanosť aktivít a na aktívnu participáciu miestnej komunity pri realizácii projektu.

Na základe potrieb vytypovaných mikroregiónov a predpokladu realizácie komplexných projektov bola určená celková indikatívna alokácia na realizáciu komplexných projektov na úrovni NSRR vo výške 200 miliónov EUR, ktorej financovanie je zabezpečené cez indikatívne alokácie na úrovni Operačných programov relevantných pre realizáciu projektov komplexného prístupu. Realizácia projektov v rámci komplexného prístupu nevyklučuje tiež realizáciu individuálnych dopytových projektov. Tieto dopĺňajú komplexný prístup.

Základným východiskom pre stav implementácie HP MRK za rok 2010 k 31.12.2010 bola finančná implementácia. Odbor koordinácie HP MRK identifikoval projekty na ciele, ktoré naplňajú MRK ako :

- **projekty s priamou podporou HP MRK** - aktivity takýchto projektov sú e zamerané na MRK. Hlavný cieľ projektu, jeho oprávnené alebo neoprávnené výdavky alebo ich časť, je zameraný na zlepšenie zamestnanosti, vzdelania, zdravia alebo životných podmienok MRK. Tieto projekty sa delia na:

a) Projekty podávané v rámci podpory lokálnych stratégií komplexného prístupu(LSKxP), v rámci aktivít, resp. opatrení prioritných osí 6 operačných programov –ROP, OP ZaSI, OP V, OP Z, OP KaHR, OP ŽP.

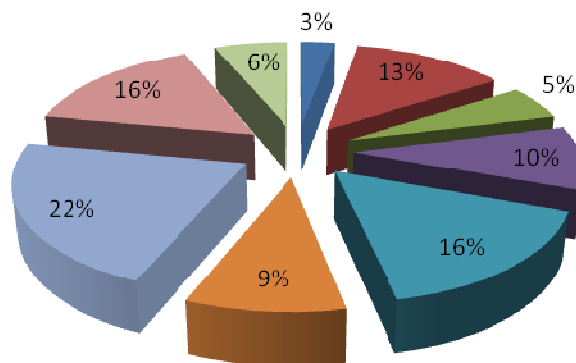

b) Dopytovo - orientované projekty mimo LSKxP, podávané v rámci aktivít, resp. opatrení prioritných osí operačných programov zamerané na problematiku MRK.

- **projekty s nepriamou podporou HP MRK** , ktoré nie sú cielene zamerané na MRK, ale vedľajší účinok projektu výraznou mierou vplýva na zlepšenie zamestnanosti, vzdelania, zdravia resp. životných podmienok MRK .

Zazmluvnené EU zdroje relevantné k HP MRK nepriame

■ BA SK ■ NR SK ■ TN SK ■ TT SK ■ BB SK ■ ZA SK ■ PO SK ■ KE SK ■ Mimo NUTS III

V projektoch Žilinského kraja je zosilnený zámer posilňovania spolupráce, efektívnejšej koordinácie činností a finančných zdrojov smerujúcich k zlepšeniu životných podmienok príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít. Prioritnými oblasťami je : vzdelávanie, zamestnanosť, zdravie, bývanie a 3 vzájomne súvisiace problémové okruhy : rodová rovnosť, chudoba, diskriminácia. Cieľ horizontálnej priority : Zvýšenie zamestnanosti a vzdelanostnej úrovne príslušníkov MRK je zohľadňovaný.

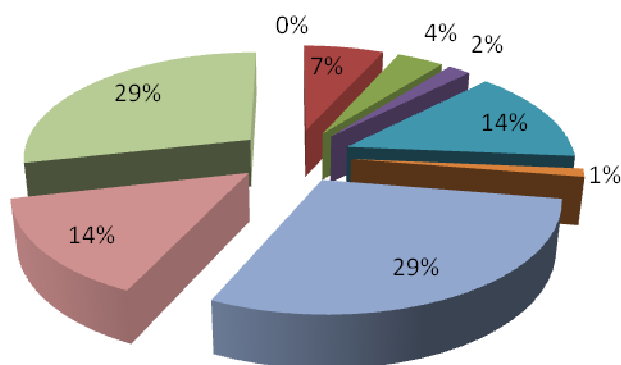
Žilinský kraj nemá veľké percento zastúpenia rómskeho obyvateľstva, ale priebežne a postupne rieši mnohé otázky, ktoré súvisia s HP MRK. Je dôležité spolupracovať so žiadateľmi o poskytnutie NFP, konzultovať problematické otázky v súvislosti s efektívnym čerpaním finančných prostriedkov so všetkými zainteresovanými stranami, oboznámiť žiadateľov o poskytnutie NFP o nutnosti dodržiavať nariadené pravidlá a postupy, snažiť sa vyvarovať chybám, ktoré môžu spomaliť, alebo zastaviť čerpanie finančných prostriedkov a napomôcť tak k zlepšeniu situácie v oblasti MRK.

Najviac zazmluvnených EÚ zdrojov naplňajúcich HP MRK je v OP ROP, OP ŽP a a naopak najmenej v OP Z (ak neberieme do úvahy OP BK).

Z uvedeného vyplýva, že je aj naďalej potrebné spolupracovať so žiadateľmi o poskytnutie NFP, konzultovať problematické otázky v súvislosti s efektívnym čerpaním finančných prostriedkov so všetkými zainteresovanými stranami, oboznámiť žiadateľov o poskytnutie NFP o nutnosti dodržiavať nariadené pravidlá a postupy, snažiť sa vyvarovať chybám, ktoré môžu spomaliť, alebo zastaviť čerpanie finančných prostriedkov a napomôcť tak k zlepšeniu situácie v oblasti MRK.

Zazmluvnené EU zdroje relevantné k HP MRK - priame

■ BA SK ■ NR SK ■ TN SK ■ TT SK ■ BB SK ■ ZA SK ■ PO SK ■ KE SK ■ Mimo NUTS III

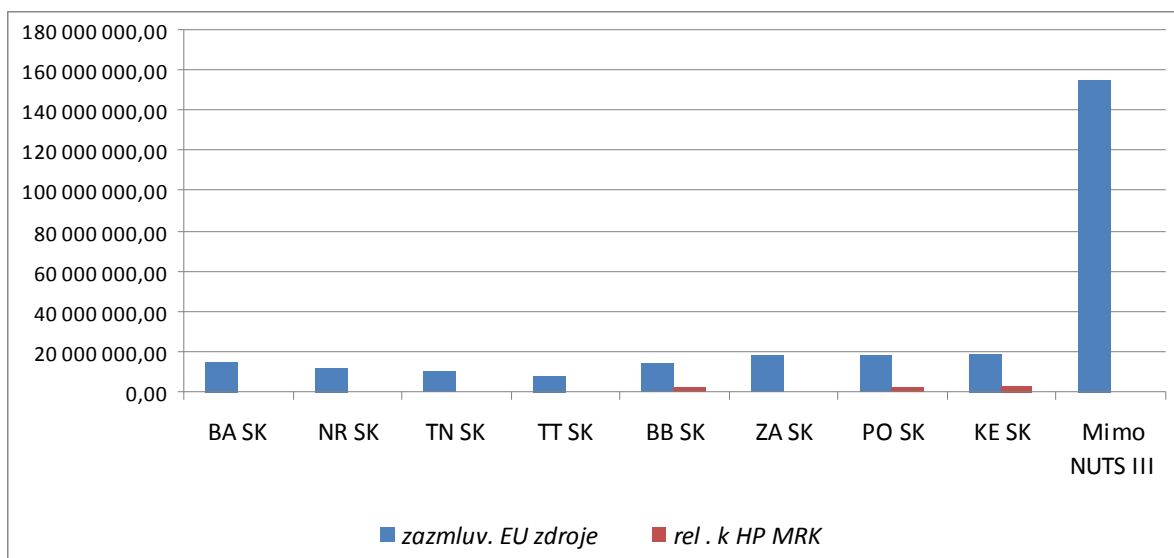
S implementáciou LSKxP sa začalo v roku 2008 vyhlásením výzvy na predkladanie žiadostí o poskytnutie podpory LSKxP. Výzva LSKxP– ÚSVRK– 2008/01 bola zverejnená dňa 4. decembra 2008 ako pilotná výzva v rámci KxP v programovom období 2007 – 2013. Výzva bola uzavretá 31. januára 2010.

Podľa plánu implementácie boli projektové zámery LSKxP predkladané priebežne a v rámci predložených projektových zámerov LSKxP prebehli hodnotiace procesy (kontrola formálnej správnosti, odborné hodnotenie a výberový proces) v zmysle schváleného SKI HP MRK na roky 2007 – 2013 a IMP OK HP MRK.

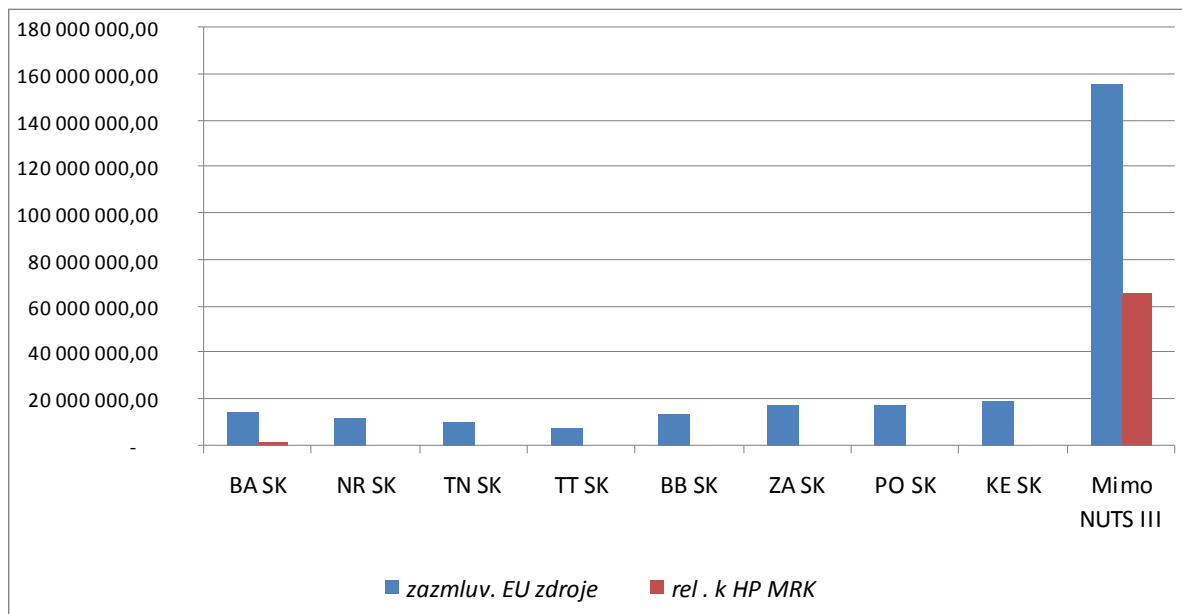
Žilinský kraj predložil 3 žiadosti LSK x P na odbornom hodnotení v sume 5 967 104,49 eur (10 projektových zámerov). Tieto žiadosti boli v uvedenom počte a rovnakej sume následne schválené.

1. Tabuľková časť :Žilinský kraj v čerpaní EÚ zdrojov v OP s relevanciou na MRK

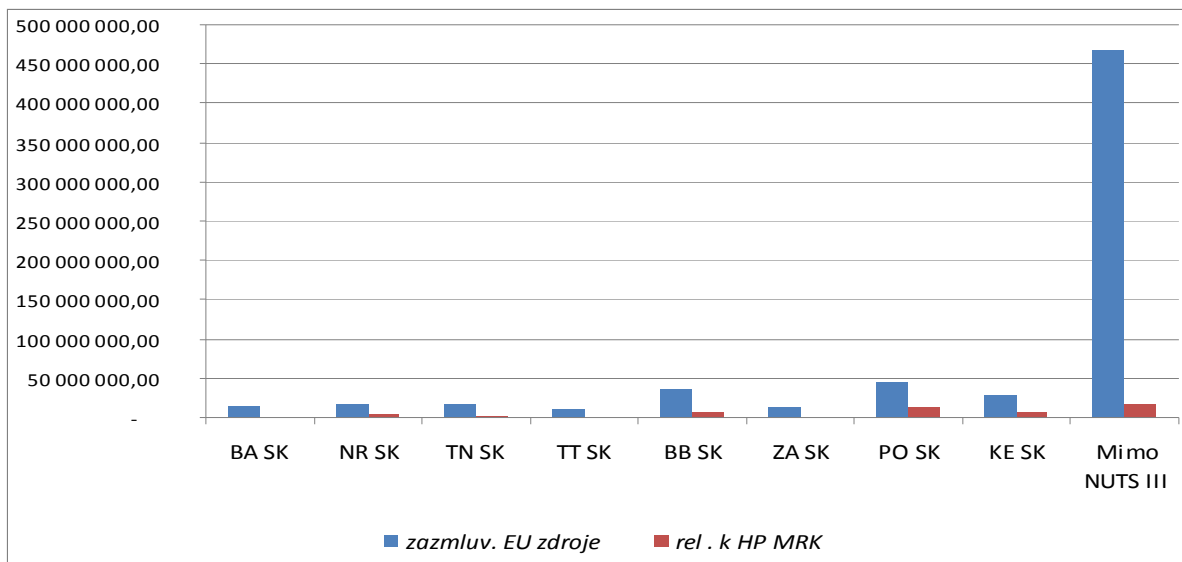
OP VZDELÁVANIE Priama

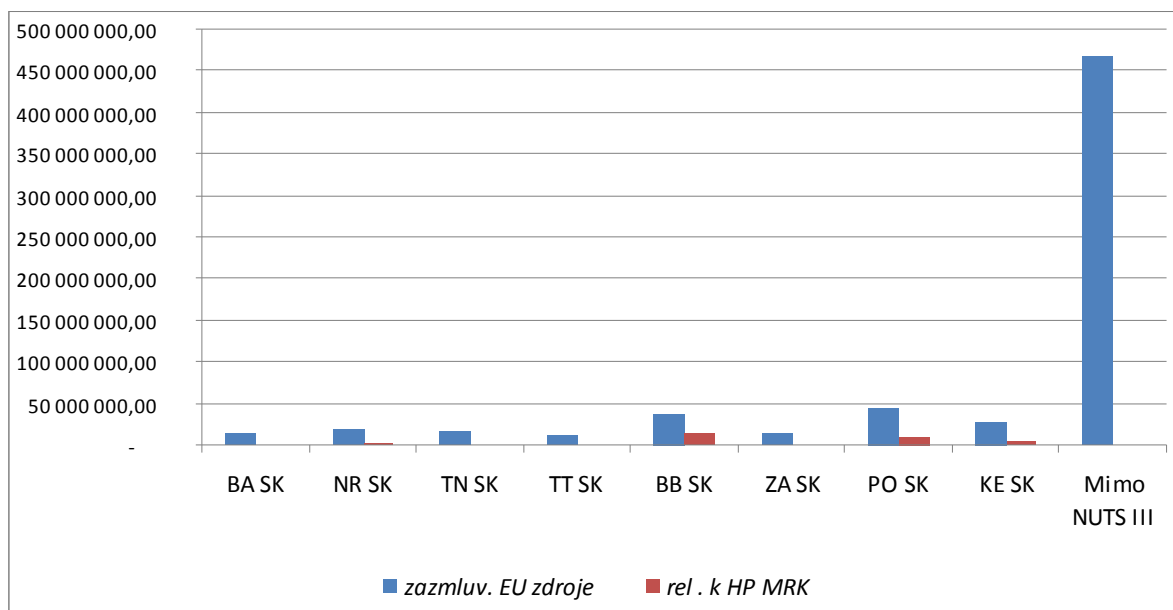
OP V Nepriama

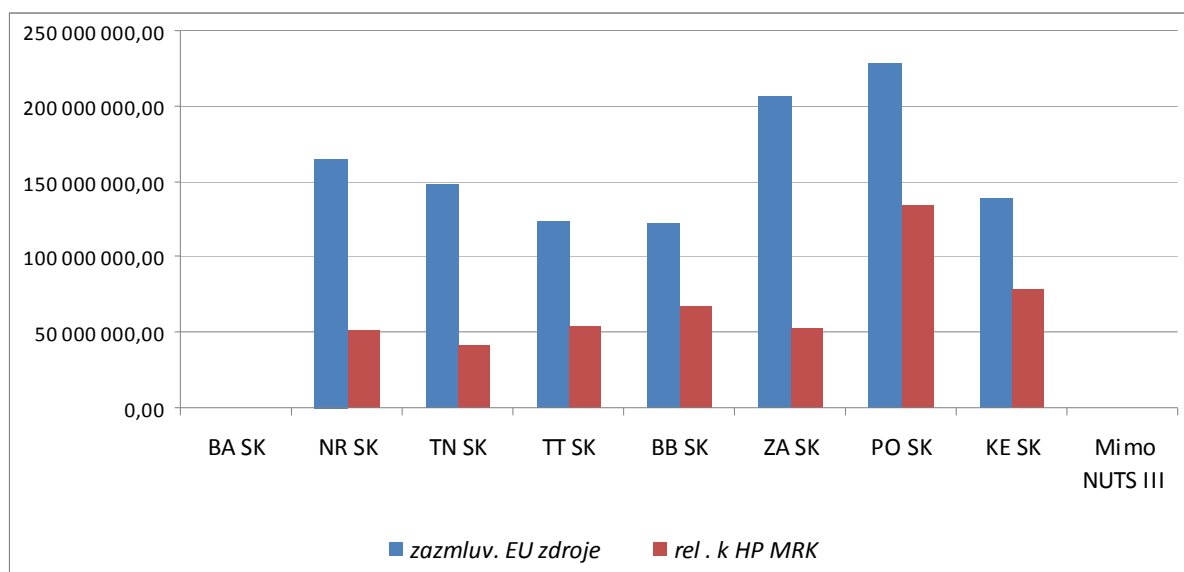
OP ZaSi Priama

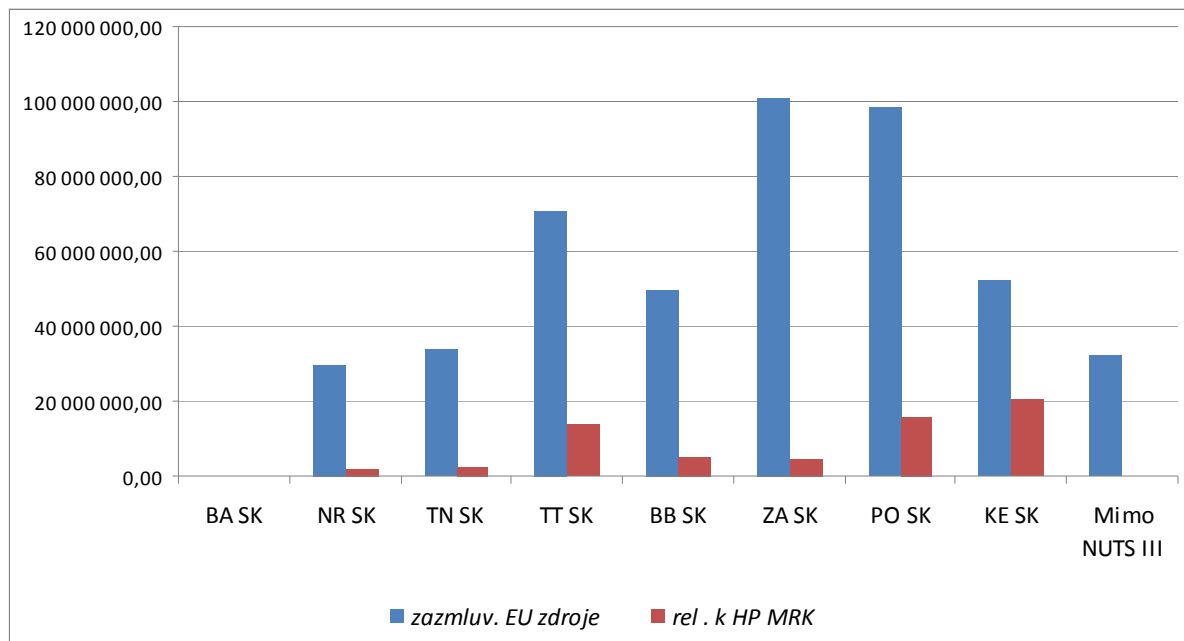
OP ZaSI nepriama

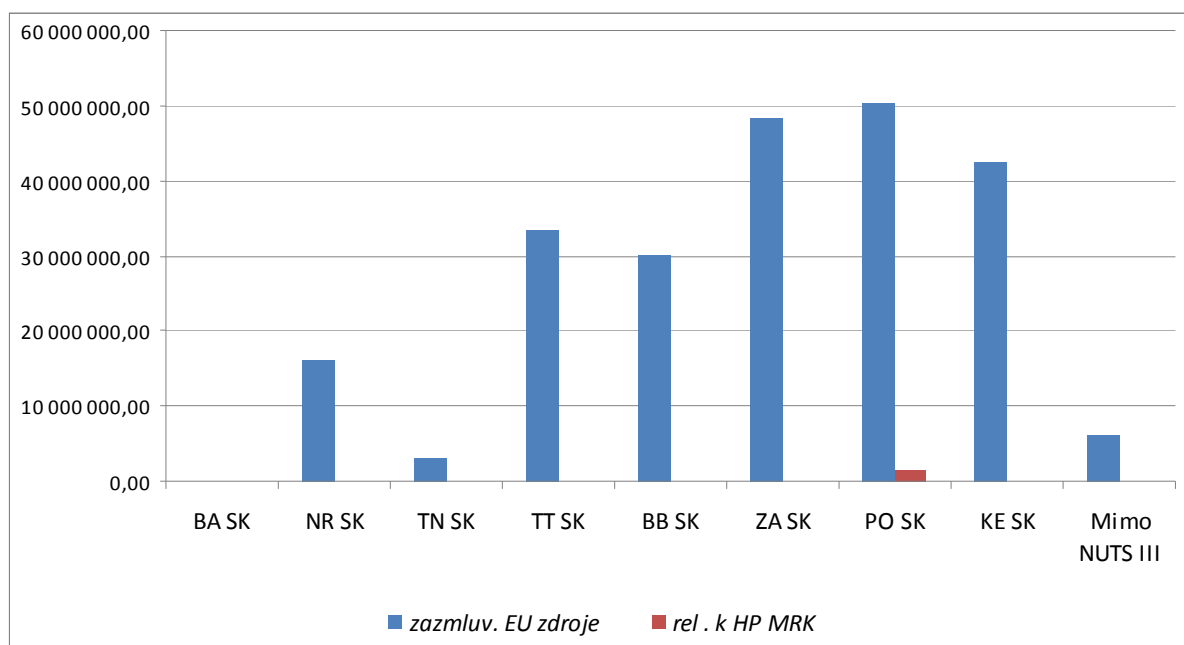
ROP

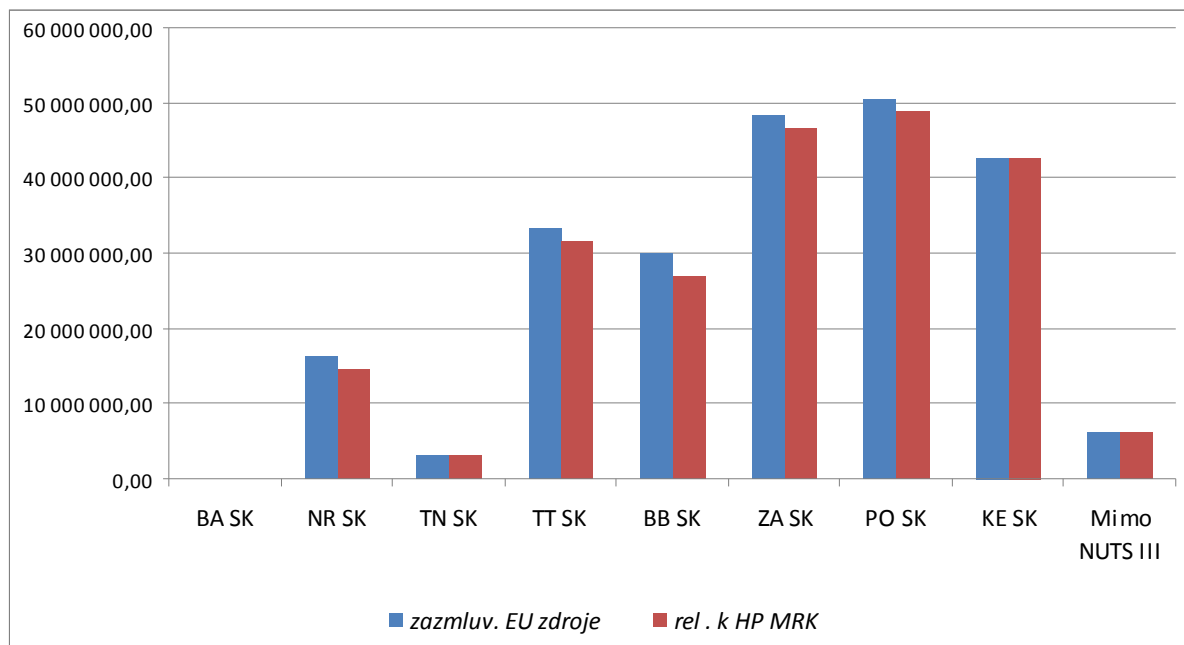
KaHR

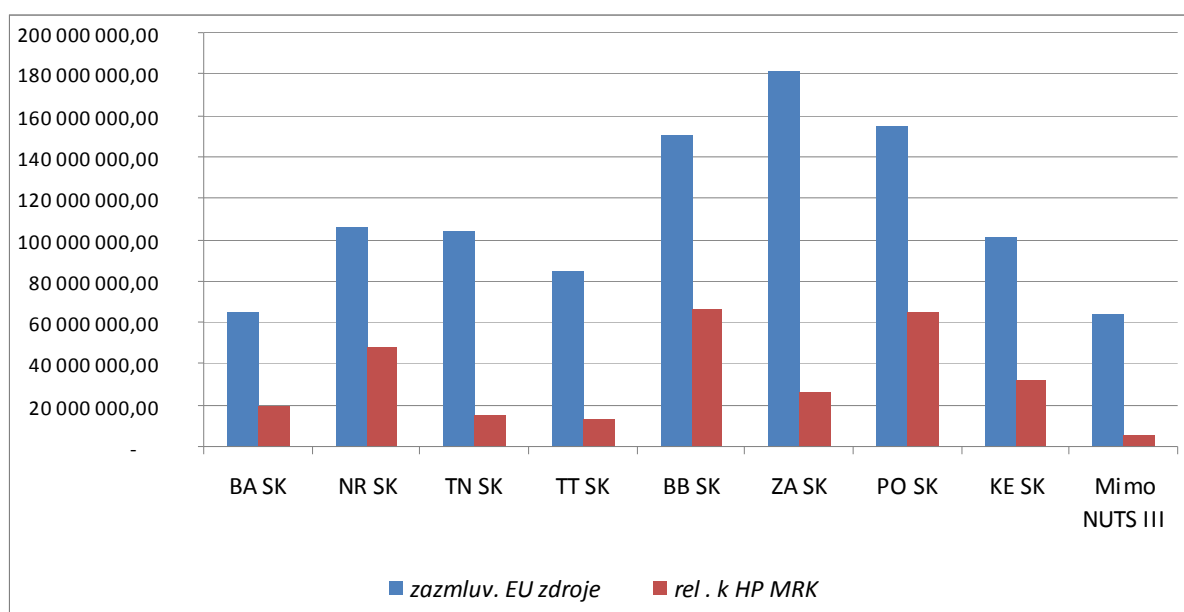
OP Z Priama podpora

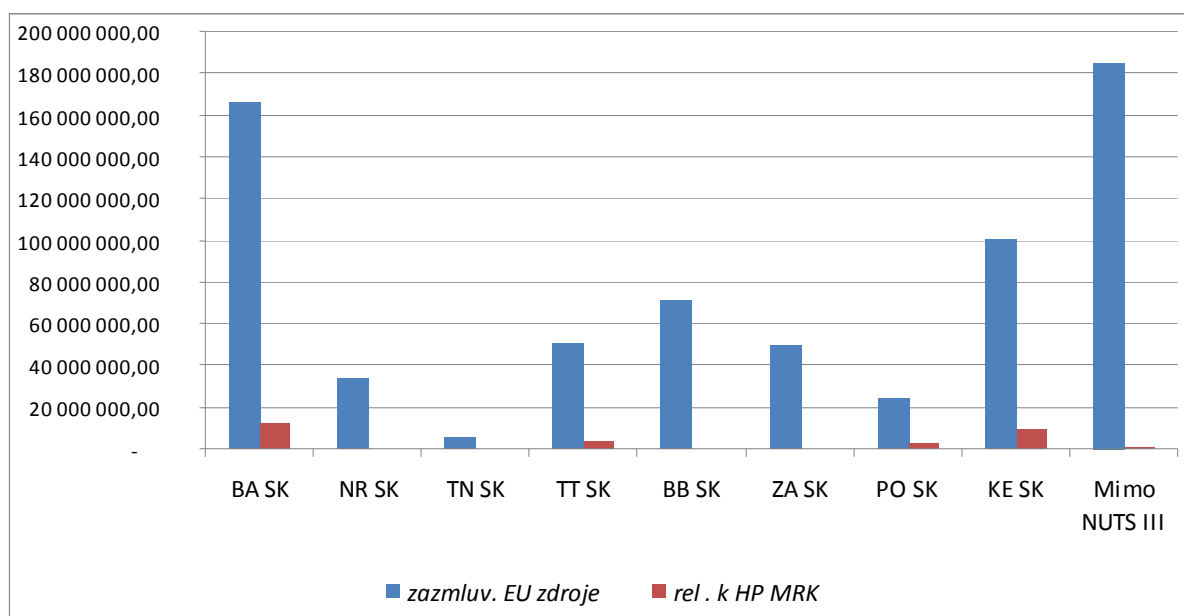
OP Z Nepriama podpora

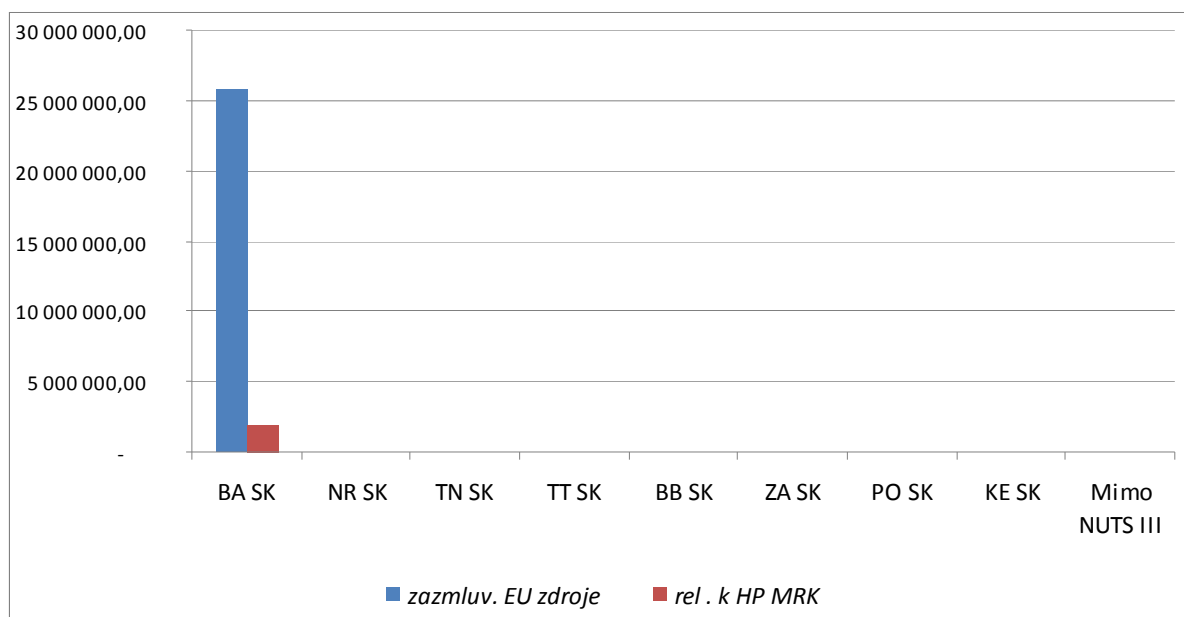
OP ŽP

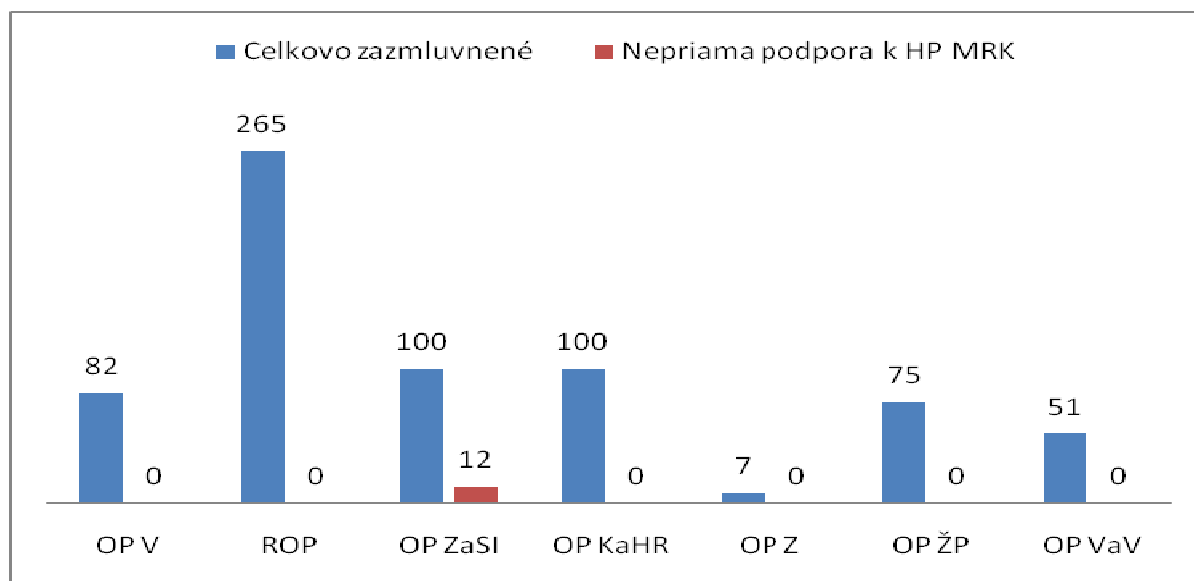
OP VaV

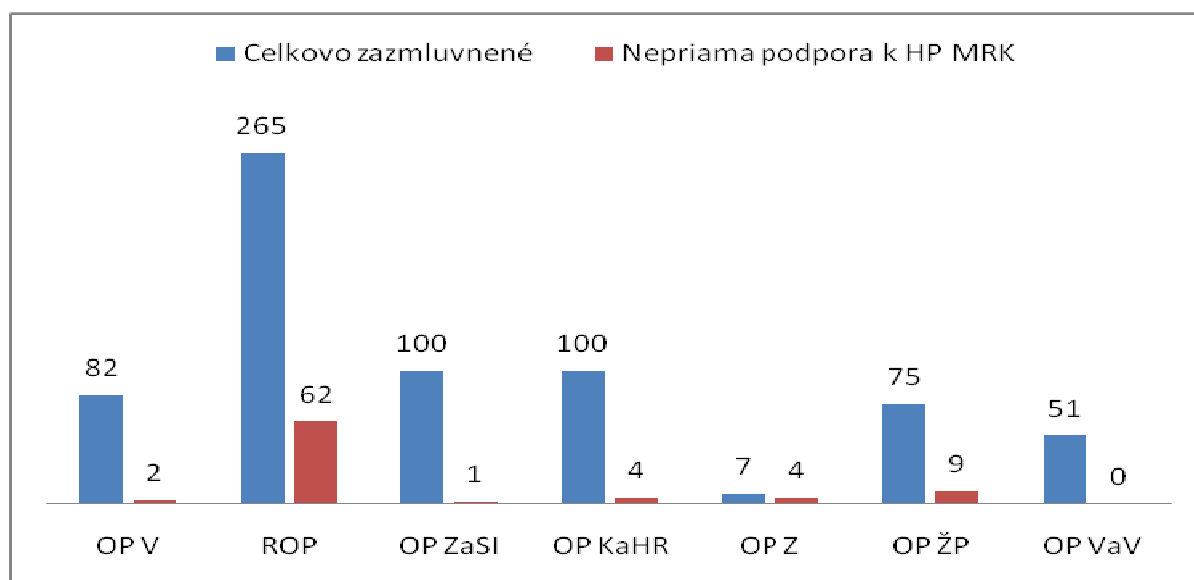
OP BK Nepriama

Priama podpora podľa OP v Žilinskom kraji

Nepriama podpora podľa OP v Žilinskom kraji

Počet zazmluvnených projektov v Žilinskom kraji

